

מראי מקומות - מגילה

כז:

המוכר רוצה הלוקח יחזור וימכרנה לו באותן הדמים. וא"כ, ר"י סבר דמה שהלוקח אוכל הפירות בינתיים ממ"נ דידי' נינהו, וא"כ אין מקום לרבית בכלל. אבל רבנן סברי דכיון דאין דרך לוקח קרקע לעשות כן, ירדה תורה לסוף דעתו של אדם דלהלוואה גמורה נעשה, ולכן אסור.

ו. בשלמא משתין ישהה כדי הילוך ד' אמות משום ניצוצות

הק' הרשב"א, ל"ל משום ניצוצות, לימא משום הדין שהביאה הגמ' לעיל ממתני', דהמשתין מרחיק ד' אמות ומתפלל. ותי' דצריכא להיכא שמשתין למקום עמוק עשרה, דאז אין צריך להרחיק מחמת המי רגלים, ולכן צריך להא דנצוצות.

ז. ולא ביטלתי קידוש היום

כ' הרשב"א, אע"פ שהי' מותר לקדש בפת, מ"מ קידש לעולם בין [וראיתי בא' מהמהדירים שכ' בהערות דהרשב"א לשיטתו דס"ל דאף לכתחלה מותר לקדש בפת].

ח. פעם א' מכרה כפה שבראשה והביאה לי קידוש היום

פי' הבן יהודע, דבא להודיע מזה איך הי' אדוק ר' זכאי כ"כ במצות קידוש היום, כי לולי כך לא היתה אמו מוכרת כפה שעל ראשה כדי להביא לו יין לקידוש, אך כיון שיודעת חיבתו ותשוקתו בזה, אמרה ודאי יהי' לו צער גדול אם ישאר בלא יין לקדוש היום, ולכך מכרה הכפה שעל ראשה.

ט. מ"ט לא אמרת לי כי ברכתך, וכן למר

פרש"י, שמא הי' עת רצון, ותתקיים אף בי. ופי' בהג' הב"ח, דאף דלא הי' בזה שום ריוח לר' הונא, אבל אולי הי' עת רצון, ואצל רב יהי' חל באופן שיהי' לו עושר גדול, ולכך הקפיד. וביאר בשיחות מוסר (להגר"ח שמואלביץ, עמ' קע"ב במהדו"ח), דלמדים מזה, דמי שזוכה לקבל השפעה ממרום, הוא בעלים להכניס תחת כנפיו גם את זולתו, שיהנה גם הוא מן השפע היורד עליו, דכיון דר' הונא הי' בעלים של ההשפעה [אף שהברכה באה מעיקרא מרב], הי' יכול להכניס גם את רב תחת כנפיו להיות מקבל השפעה טובה משמים, וגם אולי השפעה טפי מהבעלים גופי'.

י. מימי לא עשיתי קפנדריא לבית הכנסת

הק' המהרש"א בסוטה (לט), מהי המעלה בזה, הא אסור מדינא. ותי' דמדינא אסור רק בבית המקדש, והוא החמיר אף בבהכ"נ. וכ' הריטב"א כאן דמיירי אף באופן שהי' מותר, וכגון שהי' כבר שביל מעיקרא, ומ"מ הוא לא עשה כן.

א. אבל יש שם חבר עיר, תינתן לחבר עיר

ע' בערוך השלחן (יו"ד רנ"ז, י"ז) דמבואר דהביאור הוא דכל שיש גדול בעיר ממונה על הצדקות של העיר, אז דעת כל הנודבים שיהיו הצדקות נמסרות על ידו.

ב. אין מוכרין את של רבים ליחיד, מפני שמורידין אותו מקדושתו... אין מוכרין בהכ"נ אלא על תנאי

הק' הר"ן (ריש ט. בדפי הר"ף), כיון דס"ל לר"מ שאין מוכרין אפי' מרבים ליחיד, וכ"ש להוציאה לחולין, א"כ למה צריך תנאי, הא בקדושת' קיימא. וכ' דרש"י כבר נשמר מזה, וכ' דטעמא הוא כדי שלא יראו המוכרין כמזלזלין בקדושתו, וכאילו אינם חפצים בו. עוד פי' הר"ן דמילי מילי קתני, דאין מוכרין אותו ממכר עולם באופן שמורידין אותו מקדושתו, ואפי' מרבים ליחיד. אבל אם מוכרין אותו על תנאי, אז שפיר יכולין למוכרו באופן שמורידין אותו מקדושתו.

ג. צד אחד ברבית

ע' בב"ח (יו"ד קע"ב, י"ט, ד"ה כ' בית יוסף) שהביא מהבית יוסף דס"ל דמה דס"ל לרבנן דצד א' ברבית אסור, היינו אסור מדאורייתא, אבל הב"ח עצמו השיג עליו בזה, וכ' להוכיח דאינו אסור אלא מדרבנן, ע"ש. וע"ע בבית מאיר (שם, סעי' ד') שכ' דכל הצד לומר דהוי רבית דאורייתא, זהו אם אמרי' דצד א' ברבית היינו דהרבית בטוח, אלא דהספק הוא אם תהי' כאן הלוואה או לא. אבל אם יש כאן ודאי הלוואה, אלא הספק הוא אם יהי' כאן רבית או לא, בזה לא נחלקו, ובין ר' יהודה ובין רבנן מודו דהוה אבק רבית.

ד. ור' יהודה סבר צד א' ברבית מותר

העיר הראב"ד (הובא בשטמ"ק בב"מ סג), מהו ההיתר להלוקח לאכול הפירות, הרי אולי לא יהיו שלו, דאולי יפדנו הלוה. וכ' דאה"נ, צ"ל דמיירי דהמוכר אינו מקפיד ונותן לו מהם, אבל אה"נ, אם הוא נוטל מעצמו הרי הוא חשש גזל. אולם הריטב"א שם כ' דכיון שמכר לו מעכשיו, וכבר זכה בגוף ובפירות, לכן יכול לאכול הפירות, אבל אם לא הי' זוכה בגוף ובפירות, אז לא יהי' הלוקח יכול לאכול פירות בכלל.

ה. רבא אמר... והכא ברבית ע"מ להחזיר איכא בינייהו

פרש"י בערכין (לא), שהתנו שאם יגאלנה המוכר, דאז יחזיר לו הלוקח הדמים מפירות שאכל. וע' בריטב"א שתמה דממ"נ אוכל הלוקח פירות בתורת מקח גמור, דאי לא מהדר לי' מוכר זוזי הרי הגוף והפירות שלו הם לגמרי, ואם יחזיר לו מעותיו, הרי הוא פורע לו דמי פירות וכאלו לקחם ממנו. ופי' הריטב"א בב"מ (סג) דהתנאי הי' שיהא המכר קיים עד אותה שעה, ואם

מראי מקומות - מגילה

כז: (המשך)

מי"מ דס"ל דכוונתו דאף אם הי' נושא כפיו יותר מפעם א' ביום, הי' מברך בכל פעם. אבל לא נח"ל בזה, דמהו החי', הרי ודאי צריך לברך בכל פעם. ולכן הוא פי' דמייירי בה"יהי רצון" שאומרים הכהנים קודם הברכה, וה"רבון עולמים" שאומרים אח"כ, דע"י הוספות אלו מראה החבה והאהבה שהי"ל להעם.

יג. שאלו תלמידיו את ר' פרידא, במה הארכת ימים, וכו'

הק' תוס', הא הי' בזכות שהי' שונה לתלמידו ד' מאות פעמים, ונפק בת קול, וכו', וא"כ מהי השאלה. ותי' דמעיקרא לא ידע כן עד לבסוף, שראה שחי' כ"כ (וק"ק, הא שמע בת קול). עוד תי' התוס' הרא"ש, דמעשה זו דגמון הי' קודם אותו מעשה בתלמיד, דהיינו, שהי' מאריך ימים אפי' קודם אותו המעשה.

יא. ולא פסעתי על ראשי עם קדוש

כ' הטורי אבן דאף דאסור לעשות כן, כדאי' בסנהדרין (ד), הא קיי"ל (יבמות ק"ה) דמי שעם קדוש צריך לו מותר לו לפסוע על ראשי עם קדוש, ומ"מ הוא לא עשה כן.

יב. ולא נשאתי כפי בלא ברכה

ומהו החי' בזה, הרי כל המצוות טעונות ברכה, וא"כ ודאי בירך עליה. וכ' המהרש"א דה"א דכיון דמצוה זו אינה אלא משום טובת ישראל, א"כ ה"א דלא יהיו צריכין לברך, קמ"ל. אבל לכאור' עדיין אינו מיושב כל הצורך, הרי אפי' אם חידוש הוא דצריך לברך ברכה זו, הרי כל כהנים צריכים לברך אותה, וא"כ מהו חסידותי'. וכ' הריטב"א דאולי אה"נ, בא לאשמעינן דכל כהן שמברך ברכה זו זוכה לאריכות ימים (אולי גופא משום דברכה זו אינה מוכרחת כ"כ דצריך לברכה, וכמש"כ המהרש"א, והוה כמו חסידות של כל הכהנים). וע"ע במאירי שהביא